

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Quibusdam præmissis conclusio negativa statuitur, & autoritate D.
Thomę fulcitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

Respondeo distinguendo Majorem : Quo posito ponitur, & quo ablato aufertur, per locum intrinsecum, & tanquam per rationem à priori ; concedo Majorem. Per locum extrinsecum, & à posteriori tantum, nego Majorem. Similiter distinguo Minorem: Positâ privatione rectitudinis, peccatum ponitur, & eâ ablata aufertur, à priori & per locum intrinsecum, nego: à posteriori & per locum extrinsecum, concedo. Solutio patet ex supra dictis: ex eo enim quod actus peccaminosus dicat tendentiam ad objectum regulis, morum dissonum, per quam formaliter in ratione peccati & mali moralis constituitur, sequitur quod careat rectitudine sibi debita; scilicet tendentia ad objectum regulis morum consonum; & ita privatio hujus posterioris tendentia est quasi proprietas consequens ad illam priorem; & ab illa inseparabilis: unde cum positâ proprietate ab essentia inseparabili, arguitivè & à posteriori, per locum extrinsecum, ponatur ipsa essentia, & eâ ablata tollatur, positâ privatione rectitudinis, ponitur peccatum, & eâ ablata, aufertur; non à priori, & per locum intrinsecum, sed à posteriori, & per locum extrinsecum: eo proportionali modo quo positâ obscuritate assensus, ponitur actus fidei; & eâ ablata, aufertur; non quod per ipsam obscuritatem constituitur, sed quia illud quod constituit actum fidei, formaliter in quantum hujusmodi, connotat obscuritatem, sive habet constitutivè actum fidei; prout obscuritatem connotat.

ARTICVLVS II.

An possit dari omisio culpabilis in individuo, absque omni actu physico voluntatis, qui sit causa vel occasio illius?

§. I.

Quibusdam premissis conclusio negativa statuitur, & auctoritate D. Thomae saluitur.

77 Certum est primò, non posse dari omissionem culpabilem, absque actu aliquo positivo intellectus: quia omisio non potest esse culpabilis, nisi sit voluntaria, nec voluntaria, sine cognitione: cum voluntarium definitur id quod est à principio intrinseco, cum cognitione. Illa tamen cognitio non semper est causa omittendi, sed multoties ab omissione revocatur, & quantum est de se ad operationem omissioni oppositam inclinat; ut quando intellectus voluntati dicitur conveniens esse hic & nunc sacrum audire; actus enim iste, quantum est de se, ad præcepti observantiam inducit, & consequenter omittendi causa non est.

78 Deinde exploratum est apud omnes, ad omissionem culpabilem non requiri actum directè ad illam terminatum; v.g. ut quis culpabiliter missam non audiat eo tempore quo incitat præceptum, non est necessarium, ut per actum expressum velit missam non audire, sed sufficit ut velit aliquid cum auditione sacri impossibile, v.g. studium ludum, aut venationem; tunc enim omisio missæ indirectè & in sua causa censetur voluntaria, quod sufficit ut sit culpabilis & peccaminosa.

79 Tertio omnes fatentur, regulariter loquendo, non dari omissionem culpabilem absque

A actu aliquo voluntatis, directè vel indirectè ad illam terminato; experientia enim docet, quod quando aliquis omittit actum qui est in præcepto, hoc facit vel quia fugit laborem illius actus, & illum vult non agere, aut quia vult aliquid cum eo impossibile.

Denique ut ad punctum difficultatis veniamus, jam fere omnes concedunt, actum positivum voluntatis non esse de essentia & ratione formali & specifica omissionis culpabilis: nam peccatum omissionis in hoc à peccato commissionis distinguitur, quod commissio actum positivum essentialiter includit, & in illo consistit; secus autem omisio, quæ essentialiter consistit in carentia actus præcepti, seu in privatione illius, ut docet S. Thomas 2. 2. quæst. 79. artic. 3. Nihilominus quia plura requiruntur ad existentiam & singularitatem rei, quam ad ejus quidditatem & essentiam (ut patet in homine qui licet ex sua essentia & ratione specifica solum exigat animalitatem & rationalitatem; ut tamen à parte rei existat, quantitatem; figuram ubi, & plura alia accidentia requirit) querimus utrum ad omissionem culpabilem in individuo consideratam, & prout hic & nunc exercetur, necessariò, necessitate non solum morali, sed etiam physica, requiratur aliquis actus voluntatis, directè vel indirectè ad illam terminatus, qui sit causa vel occasio illius; vel an in aliquo casu possit dari omisio culpabilis, absque omni actu? Pro resolutione.

Dico, non posse dari omissionem culpabilem sine actu præcedente, aut concomitante, qui sit causa vel occasio omittendi Ita communiter docent nostri Thomistæ; paucis exceptis, contra Durandum, Suarem; Valentiam; & alios Recentiores.

Probatur primò ex D. Thoma hic qu. 71. art. 5. ubi relatis duabus opinionibus, quæ circa præsentem difficultatem suo tempore circumferantur; aliâ negante posse dari peccatum omissionis sine actu, aliâ id adferente, fert de utraque hoc judicium: *Vtraque opinio secundum aliquid veritatem habet. Si enim intelligatur in peccato omissionis illud solum quod per se pertinet ad rationem peccati, sic quandoque omisio peccatum est cum actu interiori, ut cum aliquis vult non ire ad Ecclesiam: quandoque vero absque omni actu. Si vero in peccato omissionis intelligatur etiam causa vel occasio omittendi, sic necesse est in peccato omissionis aliquem actum esse, &c.* Quibus verbis S. Doctor eligit & approbat opinionem requirentem actum ad peccatum omissionis, si hæc exigentia intelligatur solum per modum causæ vel occasionis omittendi, quamvis rejiciat illam; si intelligatur de exigentia actus qui sit per se, & tanquam de essentia. Econtra vero extremam opinionem, negantem necessitatem prædicti actus, solum approbat quoad actum qui sit per se; & tanquam de essentia; quoad actum vero qui se habeat per modum causæ vel occasionis omittendi, eam rejicit & impugnat. Eodem modo distinguit inter prædictas opiniones qu. 2. de malo art. 1. dicens: *Potest esse aliquod peccatum, ad quod non requiritur aliquis actus, qui sit de essentia peccati: & in hoc veritatem non habet secunda opinio. Si autem consideretur id quod requiritur ad peccatum, ut causa peccati, sic oportet quod ad quodlibet peccatum, etiam omis-*

omissionis, aliquis actus requiratur. Et inferius A
Ad hoc ergo quod omisso sit peccatum, requiritur
quod causetur ex aliquo actu voluntario. &c.
Et tandem concludit: Sic ergo quantum ad hoc
prima opinio vera est, quod ad omissionem requiritur
actus voluntarius ut causa. Quae testimonia
adeo clara & perspicua sunt, ut nullam inter-
pretationem nisi extortam & violentam admit-
tere possint. Nam quod aliqui dicunt, D. Tho-
mam loqui de eo quod regulariter & secundum
communem legem contingit, non verò de eo
quod fieri posset, metaphysicè loquendo & de
potentia absoluta, facile confutari potest; I un
quia S. Doctor locis citatis questionem hanc
non morali modo, aut attentis circumstantiis quae
regulariter contingunt, sed valde metaphysicè,
petitisque rationibus ex ipsis essentis & naturis
rerum, discutit & resolvit: Tam etiam quia
non solum intendit recedere à prima opinione,
ex ea parte quae requirit actum, tanquam de
essentia peccati, sed etiam à secunda, ex ea
parte quae negat requiri semper actum per mo-
dum causae: At haec sententia non poterat ne-
gare, regulariter & de lege ordinaria talem
actum requiri; cum hoc contra evidentem ex-
perientiam pugnet, ut supra ostendimus; sed
solum de lege extraordinaria & in aliquo casu
metaphysico: Ergo cum S. Doctor quoad hoc
praedictam opinionem deserat, manifestum est,
ipsum velle ad omissionem culpabilem necessari-
um esse aliquem actum voluntatis, qui sit causa
vel occasio illius, non solum necessitate morali,
sed etiam physica, aut metaphysica.

82. Confirmatur: D. Thomas supra qu. 6. art. 3. ad
3. ait: *Eo modo non requiritur ad voluntarium actus
cognitionis, sicut & actus voluntatis*: Sed ad om-
missionem voluntariam & culpabilem neces-
sarius est actus intellectus, non solum neces-
sitate morali, sed etiam physica aut metaphysica,
cum repugnet sine cognitione aliquid esse vo-
luntarium, ut patet ex definitione voluntarij:
Ergo & actus voluntatis.

§. II.

Eadem veritas ratione suadetur.

83. NON solum evidentissimis D. Thomae testi-
monijs, sed etiam efficacissimis rationibus
conclusio nostra fulcitur. Prima, quam late pro-
sequuntur Salmanticenses tract. de voluntario
disp. 4. dub. 1. & tract. de peccatis disp. 5. dub. 2.
potest si breviter proponi. Ut omisso aliqua sit
culpabilis, debet esse voluntaria: At secluso
quocumque actu voluntatis, eam antecedente
aut concomitante, non potest esse voluntaria:
Ergo nec culpabilis & peccaminosa. Major pa-
tet, Minor probatur. Omne voluntarium debet
ex inclinatione voluntatis procedere; unde
ea quae fiunt ex violentia & metu, voluntaria
non sunt, quia non procedunt ex inclinatione
voluntatis, sed ex aliquo principio extrinseco:
At omisso secundum se non potest ex inclina-
tione voluntatis procedere, sed tantum ratione
alterius, quod per actum eam concomitantem
vel antecedentem appetitur: Ergo secluso quo-
cumque actu voluntatis, eam antecedente vel
concomitante, non potest esse voluntaria. Ma-
ior est evidens, Minor verò hac ratione suadetur.
Nihil potest ex inclinatione voluntatis pro-
cedere sine motione & influxu sui objecti speci-
ficativi; cum nulla potentia extra limites sui
objecti specificativi egredi valeat: Atqui omis-

sio, cum non apprehendatur ut bona & appe-
tibilis ratione sui, non potest secundum se mo-
vere & allicere appetitum; sed solum ratione
alicujus boni, in ordine ad quod ut utilis ap-
prehenditur: Ergo secundum se non potest ex
inclinatione voluntatis procedere, sed solum
ratione actus eam concomitantis, vel antece-
dentis, quo aliquod bonum appetitur.

Respondent Adversarij, quod ut omisso ali-
qua sit culpabilis, sufficit quod sit voluntaria
moraliter & interpretative, ad quod non requi-
ritur positivus aliquis voluntatis influxus, me-
dià motione objecti specificativi, sed sufficit
quod homo possit & teneatur aliquid facere,
& tamen non faciat.

Sed contra primò: Cum peccatum essentialiter
sit voluntarium eo modo quo aliquid habet
rationem culpae, debet habere rationem
voluntarij: At omisso culpabilis, de quaagi-
mus, non tantum secundum prudentis aestima-
tionem, vel interpretationem, sed vere & re ip-
sa, independenter ab huius vel illius existimati-
one, habet esse peccaminosa, & continet ve-
ram & realem malitiam, quamvis privatam,
per quam in ratione peccati constituitur: Ergo
re ipsa, & independenter ab hominum existima-
tione & interpretatione, subindeque physice &
realiter, & non solum moraliter & interpretative
debet esse voluntaria.

Secundò, Id à quo omisso denominatur vo-
luntaria, debet esse aliquid à parte rei in ipso
omittente: Atqui volitio interpretativa nihil
est in omittente à parte rei, sed in solo intellectu
interpretantis: Ergo ab ea omisso culpabilis
non denominatur voluntaria, sed ab actu phy-
sico & reali eam antecedente vel concomi-
tante.

Dices, omissionem non denominari volun-
tariam ab ipsa formali interpretatione, quae est
in alieno intellectu, sed à fundamento ad ita in-
terpretandum, quod est in voluntate, quoties
adeest potentia & debitum operandi, cum negati-
one operationis.

Sed contra: Ex his tribus quae referuntur, sci-
licet potentia, debito & carentia operationis,
tertium, cum sit ipsa omisso, non potest habere
rationem fundamenti ex quo illa denominetur
voluntaria, ut de se manifestum est; duo verò
priora non sufficient ad rationem fundamen-
ti proximi; quia fundamentum debet esse
tale, quod non separetur ab omissione, sed in-
fallibiliter eam inferat; potentia autem & debi-
tum separantur ab illa: tam in eo qui omittit,
quam in eo qui non omittit reperuntur: Ergo
praeter illa tria, debet dari actus qui sit cau-
sa omittendi, ad hoc ut omisso denominetur
voluntaria.

Secunda ratio sic procedit: Omisso est veluti
fuga & recessus ab objecto omisso: Sed omnis
fuga, cum versetur circa malum, necessario
supponit affectum erga bonum; quia appetitus
nunquam refugit aliquid ut malum, nisi in quan-
tum amat bonum oppositum, ut docet S. Tho-
mas supra qu. 25. art. 2. ex hoc inferens passio-
nes quae sunt circa bonum, praecedere illas quae
versantur circa malum, & omne odium cantari
ex amore, esseque illo posterius; Ergo omnis
omisso supponit aliquem actum seu affectum
erga bonum, in cuius virtute & non aliter à vo-
luntate exercentur.

Tertia ratio: Voluntas in actu primo manens, 90
peccare